

WIADOMOŚCI GEOGRAFICZNE

Miesięcznik poświęcony przeglądowi spraw geograficznych w Polsce i za granicą.

(REVUE MENSUELLE DE GÉOGRAPHIE)

Wydawnictwo Krakowskiego Oddziału
Polskiego Towarzystwa Geograficznego

Redakcja: LUDOMIR SAWICKI i WIKTOR ORMICKI

KRAKÓW-DĘBNIKI, UL. BARSKA L. 41.

Wychodzi z początkiem każdego miesiąca z wyjątkiem sierpnia i września

Kraków, grudzień 1926 r.

Zawiadomienie.

Na podstawie uchwał zarządów Polsk. Towarzystwa Geograficznego w Warszawie i jego Oddziału w Krakowie, „Przegląd Geograficzny“ i „Wiadomości Geograficzne“ staną się od l. I. 1927 współzrędnymi organami Towarzystwa, przy zachowaniu dotychczasowego charakteru. „Przegląd“ poświęcony będzie rozprawom naukowym oraz dydaktycznym, zaś „Wiadomości“ kronice bieżących wypadków i bibliografji. „Wiadomości“ będą wychodziły jak dotychczas jako 1-arkuszowy miesięcznik, zaś „Przegląd“ jako 6-arkuszowe wydawnictwo semestralne, pojawiające się w czerwcu i grudniu każdego roku. Będzie staraniem Redakcyj i Księgarni Geograficznej „Orbis“, która objęła nakład obu wydawnictw, by pisma te ukazywały się odąd regularnie i punktualnie.

Obydwa te pisma będą bezpłatnie przesyłane wszystkim członkom Tow. Geogr., zapisanym w Warszawie lub jego Oddziale w Krakowie, po uiszczeniu z góry należności członkowskiej w wysokości 6 złotych półrocznie, a mianowicie: w grudniu na I-sze półrocze następnego roku kalendarzowego, zaś w czerwcu na II-gie półrocze tego roku. Najtaniej wypadnie należność ową przelać czekiem P. K. O. na numer księgarni „Orbis“ 401.101, z dopiskiem P. T. G. Członkowie, zamieszkujący w Warszawie, mogą też wnosić składkę na ręce skarbnika w Warszawie. W razie nieotrzymania wspomnianej należności do 1 go stycznia, względnie lipca, najbliższy zeszyt „Wiadomości Geograficznych“ będzie wysyłany za zaliczką, obejmującą także koszt zaliczki. Osobom, które nie wykupiły zaliczenia na pocztę, dalsze wysyłanie pism będzie wstrzymane.

Odwołujemy się do wszystkich, którym na sercu leży rozwój nauk geograficznych w Polsce i szerzenie jej wyników wśród szerszych mas społeczeństwa, aby zechcieli w pełnym zrozumieniu potrzeby sprężystej administracji pism, w ciężkich naszych warunkach z trudem i poświęceniem wychodzących, nie tylko chętnie

zastosować się do powyższych życzeń naszych, ale przez rozpowszechnienie naszych pism, przez pozyskanie członków dla Pol. Tow. Geograficznego, przyczynić się ze swej strony do budowy gmachu geografji w Polsce.

W Krakowie i Warszawie, w listopadzie 1926 r.

Za „Wiadomości Geograf.“

L. Sawicki m. p.

Za „Przegląd Geograf.“

St. Lencewicz m. p.

I. Sprawy Krakowskiego Oddziału Pol. Tow. Geogr.

(Actes de Succursale Cracovienne de la Société Polonaise de Géogr.).

Kraków. Pierwsze publiczne zebranie w sezonie odczytowym wypełnił odczyt p. Jana Fiszera o podróży odbytej w lecie b. r. łódką żaglową z Gdyni poprzez południowy Bałtyk, Kopenhagę, południowo-zachodnią Szwecję i Oslo w Norwegji. Śmiała wyprawa, której losy jej kierownik barwnie opisał i licznemi fotografjami ilustrował, obudziła żywe zainteresowanie słuchaczy, którzy prelegenta wynagrodzili gorącemi oklaskami. Szczególnie interesujące były też uwagi prelegenta na temat środków orientacyjnych na morzu, które umożliwiły śmiałym naszym żeglarzom utrzymać pożądaný kurs przy pomocy prostych bardzo metod i instrumentów.

Warszawa. Polskie Towarzystwo Geograficzne zorganizowało dnia 19 listopada odczyt D-ra Bohdana Zaborskiego na temat: „Z Morfologii Dyluwjum zachodniej części Województwa Białostockiego“ (na podstawie badań osobistych). W dniach 3 i 17 grudnia odbędą się odczyty: P. Tadeusza Skowrońskiego na temat: „Samochodem z Teheranu do Tabrisu“ i p. Inż. Wrzoska na temat: „Kolej Murmańska i Półwysep Kola“.

II. Ruch geograficzny w świecie i w Polsce.

(Mouvement géographique dans le monde et chez nous).

I. Komisja Geograficzna Pol. Akad. Umiej.

Komisja Geograficzna Polskiej Akademji Umiejętności odbyła w dniu 5 listopada posiedzenie Sekcji Geomorfologicznej, Biura Geograficznego oraz doroczne Walne Zebranie. Po uczczeniu pamięci Grąbczewskiego i załatwieniu spraw formalnych, protokołów i t. d. Biuro Geograficzne przydzieliło referaty terminologiczne: Romerowi glaciologję, Sawickiemu kras, Smoleńskiemu formy denne wód stojących, Pawłowskiemu formy litoralne, Lencewiczowi eoliczne. Na zastępcę przewodniczącego Komisji obrano prezesa P. T. G. Massalskiego. Szeroko dyskutowano sprawę uregulowania zasiłków na badania geograficzne i poczyniono wszystkie do tego celu prowadzące kroki; ułożono preliminarz budżetowy na rok 1927, postanowione rozróżnić własną publikację p. t. „Sprawozdania Komisji Geograficznej P. A. U.“. Wreszcie postanowiono poczynić

wszystkie kroki przygotowawcze około zorganizowania Zjazdu Słow. Geografów i Etnografów, i w razie zgody Rządu ustalono termin jego na Zielone Świąta 1927, trwanie na 8—10 dni, formę zaś proponowaną przez prof. Sawickiego „kongresu podróznego“, mającego swe oparcie w własnych pociągach sypialnych, zainauguowanego w Warszawie, zamkniętego zaś w Krakowie. Biuro Geograficzne ukonstytuowało się jako zawiązek Komitetu Organizacyjnego tego Zjazdu z pełnomocnictwem szerokiego kooptowania członków w miarę potrzeby, zaś egzekutywę z daleko idącymi pełnomocnictwami powierzono prof. Sawickiemu i Goetlowi. Pierwszy z nich przyjął te obowiązki warunkowo. Prof. Szafer uzyskuje pomoc Biura Geograficznego dla przygotowań Zjazdu Geobotaników, który odbędzie się w Polsce w r. 1928, prof. Pawłowski zaś przedstawia wniosek, oparty na proponowanym w szczegółach regulaminie 1) utworzenia przy Unji Geograficznej instytucji międzynarodowych wycieczek naukowych geograficznych w uzupełnieniu międzynarodowych zjazdów geograficznych, 2) utworzenia przy Komisji Geograficznej P. A. U. instytucji międzyuniwersyteckich polskich wycieczek geograficznych. Obie propozycje zostały w zasadzie zaakceptowane i będą w szczegółach opracowane do następnego posiedzenia Biura. Prof. Sawicki wreszcie występuje z propozycją inicjatywy pod adresem Zarządu Akademii, zmierzającej do utworzenia międzywydziałowej Komisji Polskiej do zbadań katastrof żywiołowych, która stanowiłaby w naszym kraju ciało naukowe skoordynowane z międzynarodową organizacją, powstającą pod tym hasłem przy Lidze Narodów.

Walne Zebranie zgromadziło licznych przedstawicieli geografii z całej Polski; przybyło: z Warszawy 2, ze Lwowa 6, z Łodzi 1, z Poznania 3, z Krakowa 14, razem 26 współpracowników. Szereg instytucyj był reprezentowany przez Delegatów, Instytut Wojskowy Geograficzny nadesłał piękną mapę 1:1,000,000, niedawno wykonaną. Walne Zebranie — po wysłuchaniu wspomnień pośmiertnych za ś. p. Grąbczewskiego — zaakceptowało 1) protokół poprzedniego Walnego Zebrania, 2) sprawozdanie sekretarza z czynności Biura w czasokresie 24. 11. 24—5. 11. 25, udzielając Biuru absolutorjum, 3) Regulamin definitywny, po dokonaniu w niem drobnych zmian. Na nowych współpracowników zaproponowało Walne Zebranie 54 osób oraz 1 delegata, których nazwiska będą podane do publicznej wiadomości po ich zatwierdzeniu przez Zarząd Akademii. Wszystkie wyżej wymienione wnioski Biura uzyskały aprobatę Walnego Zebrania, zwłaszcza wnioski w sprawie budżetu, wydawnictwa, wycieczek międzynarodowych i polskich międzyuniwersyteckich, Komisji do badań katastrof żywiołowych, Zjazdu Słow. Geografów i Etnografów. Z wielką radością witano informację, udzieloną przez prof. Romera, co do zabezpieczenia programu geografii w wszystkich klasach szkoły średniej, ostro wreszcie i w dłuższej dyskusji wystąpiono przeciwko projektowi oderwania dolnych trzech klas szkoły średniej i przydzielenia ich do szkoły powszechnej ze względu na grożącą temsamem zupełną destrukcję programów geografii w szkole średniej. Wreszcie Walne

Zebranie zatwierdziło w swych obowiązkach na dalszy okres roczny dotychczasowych przewodniczących poszczególnych Sekcyj i zatwierdziło wnioski sekcji geomorfologicznej co do skoordynowania prac badawczych o charakterze regionalnym w Polsce w tym celu, by z czasem pozyskać można pełne i wszechstronne opracowania monograficzne.

II. Wykłady. (*Conférences*).

Gdańsk, Politechnika¹⁾. A. o. Prof. Dr. Wangerin: Die Vegetation der Erde I 1; Prof. Lührs: Geodäsie I, I, II 2, Geodäsie II, — I, II 2, Geographische Ortsbestimmung II 2, Anwendung der geodätischen Linie in der Geodäsie I 1, Geodätisches Praktikum I i II — I, II 2; (nazwisko wykładającego jeszcze nie ustalone): Geographie der Welthandelsgüter, Wirtschaftsgeographie von Polen, Geographische Übungen.

Lwów, Politechnika²⁾. (Nazwisko wykładającego nieustalone): Geografia ekonomiczno-rolnicza II 2; Prof. Dr. Bartel Kazimierz: Fotogrammetria I 2, Ćwiczenia z fotogrametrią I 2; Prof. Dr. Grabowski Łucjan: Astronomia sferyczna i geodezja wyższa I, II 3, Ćwiczenia I 1, II 3; Dr. Dudziński Adam: Fizjografia ziem polskich I 2; Prof. Łomnicki Antoni: Odwzorowania kartograficzne I 2; Doc. Dr. Rośtoński Romuald: Hydrogeologia I 2; Dr. Ryzner Józef: Meteorologia i Klimatologia I 2, Meteorologia lotnicza II 1; Dr. Schätzel Stanisław: Geografia i organizacja handlu ropą naftową, jej przetworami i polityka naftowa I 2; Lektor Szumański Teofil: Ćwiczenia z kartografii praktycznej II 4; Prof. Dr. Teisseyre Wawrzyniec: Geologia ogólna II 4, Geologia historyczna i regionalna I, II 2, Ćwiczenia z geologii ogólnej i wycieczki II 2, Ćwiczenia z geologii historycznej i regionalnej I 2, II 4, Wiadomości z geologii I, II 2, Ćwiczenia z geologii i wycieczki I, II 2, Geologia naftowa I 3, Ćwiczenia z geologii naftowej i wycieczki II 2; Prof. Dr. Weigel Kasper: Miernictwo II. — I 5, II 4, Miernictwo III. — I 2, II 3, 20 dniowe pomiary geodezyjne — od 1 do 20 czerwca, Nauka o terenie I, II 1, Rysunki sytuacyjne I, II 4; Prof. Dr. Wierdak Szymon: Rozsiedlenie drzew i krzewów I 2, Inż. Wicherkiewicz Edmund: Nauka o terenie II 1, Rysunki sytuacyjne II 4; Prof. Inż. Wojtan Władysław: Miernictwo I. I 3, Miernictwo II. II 5, 20-dniowe pomiary geodezyjne od 20 września do 10 października;

Poznań, Uniwersytet. Prof. Dr. Frankowski E.: Etnografia Polski I, II, III 3, Etnografia ogólna I, II, III 2, Seminarjum etnologiczne I, II, III 2; Prof. Dr. Gantkowski P.: Klimatologia: Balneologia ze szczególnem uwzględnieniem uzdrowisk polskich I, II 1; Prof. Dr. Grochmalicki J.: Fauna ziem polskich ze szczególnem uwzględnieniem zwierząt kręgowych I, II, III 1; Prof. Dr. Jakubski: Zoogeografia ogólna I, II 1; Zast. prof. Dr. Knapowski R.: Gospodarstwo społeczne Polski III 3; Doc. Kozirowski S. ks.: Pierwotne osiedlenie Słowian na Podrzu w świetle nazw geogra-

^{1) 1 2)} Rok akademicki rozpada się na półrocze letnie i zimowe.

ficznych I, II, III, 1. Prof. Dr. Nadobnik M. Statystyka I 6, III 4, Seminarjum statyst. I, II, III, 2, Ćwiczenia praktyczne ze statystyki III 2; Prof. Dr. Nowakowski S. Zasady geografji gospodarczej I, II, III 3, Wstęp do antropogeografji (Przewodnie ideje antropogeografji w ich dziejowym rozwoju) I, II, III, 2, Seminarjum geografji gospodarczej I, II, III, 2; Prof. Dr. Pawłowski S. Geografja ogólna I, II, III, 3, Repetitorium geograficzne I, II, III, 2, Ćwiczenia geograficzne I, II, 4, Prace samodzielne dla starszych I, II, III 4, Wycieczki geograficzne III, 4; Prof. Dr. Paczoski J. Socjologia i geografja roślin II, III, 5; Prof. Dr. Piasecki E. Ćwiczenia w antropometri i fizjologii stosowanej III, 2; Prof. Smosarski W. Meteorologia i klimatologia I, II, III, 2, Ćwiczenia z meteorologii i klimatologii I, II, III, 1; Prof. Dr. Stecki R. Zarys geografji roślinności Polski II, 2; Tarnawski A. Dydaktyka geografji I, II, 1; Prof. Dr. Wielgosz T. Metody statystyczne w zastosowaniu do charakterystyki drzewostanów I, 2, Miernictwo I, 4, II, III, 3; Prof. Dr. Wójcik K. Zasady geologii: Endodynamika I 3, Egzodynamika II 3, Geologia historyczna III 3, Płody kopalne: węgle I 2, olej skalny i wosk ziemny II 2, Epoka lodowa III 2, Ćwiczenia geologiczne I, II, III 2, Pracownia geologiczna I, II, III 4, Wycieczki geologiczne III; Prof. Dr. Wrzosek A. Antropometria III 6, Ćwiczenia z antropologii III 9; Prof. Dr. Znaniecki F. Zarys socjologii (część historyczna i metodologiczna) I 3, (część systematyczna) II, III 3, Seminarjum socjologiczne I, II, III 2.

Kraków. Polskie Towarzystwo Przyrodników (Oddział Kraków) zorganizowało w porozumieniu z Kuratorjum Okr. szk. krak. doształcające kursy przyrodnicze dla nauczycieli szkół średnich. Uroczystego otwarcia dokonał 15 listopada 1926 r. w auli uniwersyteckiej Rektor Prof. Dr. Leon Marchlewski. Z zakresu geografji i nauk pomocniczych wykładali: Dnia 15 listopada: 1. Prof. Uniw. J. Nowak: O budowie ziemi; 2. Prof. Uniw. St. Kreutz: Skład chemiczny i mineralny skorupy ziemskiej, pokaz minerałów. Dnia 18-go listopada godz. 4-ta popoł. 3. Prof. Uniw. Wł. Szafer: Przegląd państw roślinnych kuli ziemskiej; 4. Prof. Uniw. K. Rouppert: Życie roślin w strefach podzwrotnikowych (z pokazami). Dnia 19-go listopada godz. 4-ta: 5. Prof. Uniw. H. Hoyer: Ssawce kopalne Polski (z pokazami); 6. Dr. L. Lilpop: Nowsze odkrycia w dziedzinie paleobotaniki; 7. Prof. Uniw. J. Nowak: O budowie geologicznej Polski. Dnia 20-go listopada: 8. Prof. Uniw. Wł. Szafer: O ochronie przyrody; 9. Prof. Uniw. M. Sokołowski: Ochrona przyrody w nauczaniu; 10. Prof. Akad. Górn. W. Goetel: O polskich parkach narodowych; 11. Prof. Uniw. Dr. M. Siedlecki: Wartość ekonomiczna badań morza.

III. Towarzystwa i czasopisma (*Sociétés et Révues*).

Berlin. Państwowy Urząd dla zdjęcia kraju rozpoczął wydawnictwo p. t. *Mitteilungen des Reichsamts für Landesaufnahme*. Publikacja pomyślana jest jako kwartalnik.

Chełm. Pierwsza stacja rolnicza doświadczalna na gruntach

borowinowych w Polsce powstała dzięki inicjatywie Sejmiku Chełmskiego. Kierownikiem stacji jest p. Stecki. W organizowaniu stacji współdziała Inst. Nauk. Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach. Celem sfinansowania przedsięwzięcia poczyniono kroki, mające na celu założenie związku zainteresowanych powiatów. Do związku weszłyby zatem Chełm, Włodawa, Zamość, Tomaszów, Hrubieszów, Krasnystaw i Luboml (powiaty).

Łódź. Pracownia naukowa Tow. Krajoznawczego w Łodzi. Sekcja przyrodnicza Tow. Krajoznawczego organizuje pracownię naukową. Do tej pory czynne są oddziały geologiczny, paleontologiczny, zoologiczny, botaniczny i bakterjologiczny.

Przystąpienie Polski do Sekcji hydrologicznej Międzynarodowego Związku Geodezji i Geofizyki (Union Géodésique et Géophysique internationale-Section d'Hydrologie scientifique). W roku bieżącym na skutek skierowanego do Centralnego Biura Hydrograficznego zaproszenia do wzięcia udziału w pracach Sekcji, zgłosiło Ministerstwo Robót Publ. akces Państwa Polskiego do powyższej Sekcji i wpłaciło przypadającą z tego tytułu wkładkę roczną. Na tej podstawie mogą wszystkie instytucje krajowe, pracujące na polu hydrologii i hydrografii, przystąpić do współpracy z rzeszoną instytucją międzynarodową. Zakres badań Sekcji obejmuje potamologię, glaciologię i wody podziemne.

IV. Ekspedycje. (*Expéditions*).

Badania w krajach polarnych były obszerniej nieco przedstawione w 1 i 2 zeszytcie „W. G.” (str. 7—9). W literaturze omówił je ostatnio szerzej, zastanawiając się nad ich przyszłością, Otto Nordenskjöld. Nordenskjöld jest zdania, że na szelfie syberyjskim są jeszcze nieznanne wyspy i uważa, że najstosowniejszym technicznie środkiem do ich odkrycia jest aeronautyka. Nordenskjöld nie jest zwolennikiem samolotu, przypisuje mu podrzędną rolę odkrycia jedynie czegoś nowego — do badań radzi stosować motorowe sanie. Nordenskjöld zwraca uwagę na doniosłość badań klimatologicznych w tamtejszych okolicach. Podkreśla, że posiadamy obecnie nieco wiadomości o klimacie przybrzeżnym i morskim w okolicach polarnych, nie wiemy natomiast niczego o klimacie lądu. Jako kardynalny warunek owocności pracy klimatycznej uważa uruchomienie stacyj meteorologicznych wewnątrz środkowej zachodniej Grenlandji i na archipelagu arktyczno-amerykańskim. Podkreśla, że koniecznym byłoby uzyskanie bodaj jednorocznej serji obserwacji meteorologicznych z obszarów lądolodu Grenlandzkiego.

W związku z projektami i uwagami Nordenskjölda tegoroczne badania polarne miały wcale skoordynowany charakter, jakkolwiek o wynikach naukowych nie ma mowy.

Dnia 9 maja przeleciał na fokkerze Amerykanin Byrd nad biegunem pn. i po 15¹/₂ godzinnym locie wylądował w miejscu startu, t. j. w Kingsbay (na Szpicbergach).

Dnia 11 maja ruszył okręt powietrzny Amundsen a „Norge“.

Amundsen w towarzystwie płk. Nobile i Ellswortha przeleciał 12 maja nad biegunem pn. i wylądował 13 maja po 71 godzinnej podróży w Teller nad cieśniną Berynga, nie dolatując do przewidzianej jako miejsce lądowania Nome.

Dwukrotna próba, jaką podjął Wilkins¹⁾, spełzła na niczem.

Norweska wyprawa na Szpicbergi z r. 1925 przeprowadziła zdjęcie kartograficzne wschodniej części pół węglowych pomiędzy Van Mijen-Bai a fjordem Lodowym. W czasie prac natknięto się na dwumetrowej długości szkielet ssaka w pokładach jurajskich i stwierdzono roślinność wysokopienną trzyczłonową. Wyprawa przeprowadziła też badania termiczne. Temperatura wody w bardzo rozmaitych głębokościach wahała się tylko od 2° do 3° C.

Ponadto stwierdzono, że stan liczebny rena jest tak zagrożony, iż konieczną jest ustawodawcza ingerencja.

Prof. gleboznawstwa dr. E. Blanck z Getyngi wyjechał ze swym asystentem dr. Giesecke F. i dr. H. Mortensenem na dłuższy czas na Szpicbergi celem przeprowadzenia badań nad chemicznym składem gleb arktycznych.

Reykjavik. Bawi tutaj dwóch hamburskich badaczy dr. Daumeyer i dr. Georgii, którzy zajmują się pomiarami natężenia promieniowania słonecznego i siły wiatrów w wyższych warstwach atmosfery. Praktycznym celem owych studjów jest rozpoznanie możliwości przelotu pasażerskiego z Europy do Ameryki Pn.

Pochodzenie flory grenlandzkiej. Flora grenlandzka kwitnąca w pewnej wcale znacznej części pochodzi z przed okresu zlodnienia Grenlandji. Przeważną jednak część tworzą gatunki, które przywędrowały w cieplejszej erze polodowcowej, dającej się w Grenlandji wykazać. Część flory jest pochodzenia amerykańskiego (Pn. Ameryka), część zaś europejskiego. Elementy europejskie arktyczne przywędrowały przez Szpicbergi, inne przez Islandję, pozostałe zaś zostały wprowadzone przez człowieka w IX i X w. w czasie staro-normańskiego osadnictwa.

Azja. Afganistan. Podróżnik i geograf lipski dr. Stratil-Sauer popadł w czasie obecnie przeprowadzanej podróży badawczej po Afganistanie w przykry konflikt z tamtejszem ustawodawstwem²⁾. Rozprawa sądowa o zabójstwo Afgana wzięła obrót o tyle pomyślny, że krewni zabitego zrzekli się publicznie wszelkich pretensyj. Niezakończony natomiast jest jeszcze postępowanie sądowe w sprawie naruszenia przez badacza ustaw państwowych.

¹⁾ Kapitan G. H. Wilkins brał udział w ekspedycji Stefanssona 1913—1918 i w ostatniej wyprawie Shakletona. Zamierzał on, posługując się fokkerem, zbadać obszary, leżące na pn. od Alaski. W tym celu pragnął wylecieć w marcu z Point Barrow przez biegun Stefanssona i po przelocie nad biegunem lądować na Szpicbergach. Plan ten wzbudził zainteresowanie z tego względu, że droga obrona przez Wilkinsa, uwzględniała szczególnie możliwości nowych odkryć. Poza tem sam Wilkins traktował cały swój plan jako wyprawy przygotowawczej, która umożliwić miała nagromadzenie doświadczenia dla analogicznego przedsięwzięcia na Antarktydzie.

²⁾ Stratil-Sauer został w pobliżu Kabulu napadnięty przez bandę Afganów. Broniąc się, ranił jednego z napastników, który wkrótce zmarł.

Studja botaniczne w Tien-szanie Małżonkowie Popowie, pracując w zach. Tien-szanie w dolinie Czimganu nad tamtejszą roślinnością, zaobserwowali niezwykle bogaty polimorfizm dzikiej jabłoni (*Pirus malus L.*). Między innymi stwierdzili nadzwyczajne wprost podobieństwo niektórych dzikich odmian do gatunków, osiągniętych drogą żmudnej kultury. Wyprowadzono stąd wniosek, że różne rodzaje t. zw. roślin kulturalnych powstały najzupełniej niezależnie od człowieka, jako bezpośrednio stworzone przez naturę.

Powrót rosyjskiej Afganistańskiej ekspedycji. W r. b. powróciła z dwuletniej podróży z Afganistanu rosyjska wyprawa naukowa, która odbyła pod kierownictwem prof. Wawilowa 5.500 km. Wyprawa miała na celu studia agronomiczno-botaniczne, przywozła zaś i pewne materiały geograficzne.

Japonja. Prof. Dr. Mecking z Münster przedsięwziął półroczną podróż do Japonii celem zbadania stosunków portowych.

Afryka. Egipt. Niemiecka wyprawa naukowa (Deutsche Nil-Rudolfsee-Kaffa Expedition) pozostająca pod kierownictwem M. Grühla, która opuściła Europę w czerwcu 1925 r., prowadziła do końca grudnia 1925 studia w dolinie Nilu aż po Assuan. Ekspedycja nie uzyskała pozwolenia na przecięcie Sudanu i udała się drogą morską przez Port Said do Abissynji. Mniejszą wyprawę skierowano z Adis Abeba w krainę Arussi-Galla, główna zaś poszła na wyżynę Kaffy, przecinając ją w najrozmaitszych kierunkach. Wyprawa zajęła się gromadzeniem zbiorów krajoznawczych i etnograficznych, przeprowadzając szereg zdjęć filmowych. Ciężkie warunki terenowe dały się bardzo dotkliwie we znaki. Z początkiem lipca b. r. wyprawa dotarła do Anderaczy, starej stolicy Kaffy. Stamtąd też rozpoczęto drogę powrotną przez Adis Abeba do Europy.

Trypolis. Dr. R. Rathjens z Hamburga powrócił z podróży naukowej do Trypolisu. (Podróżnik zwiedził Dżebel Garian i Dżebel Djefren, oraz wybrzeże trypolitańskie na przestrzeni od Homs do Leptis Magna).

Wspominamy o tej podróży ze względu na to, że w związku z pozbawieniem Niemiec przez traktat Wersalski kolonij, do początku roku 1925 mocarstwa sprzymierzone nie pozwalały Niemcom pod żadnymi pozorami na wjazd w obszary kolonialne. Podróż dra Rathjensa nie jest pierwszą; w lecie 1925 bawił w Trypolitanii w celach geogr.-gospodarczych geograf z Królewca dr. Leo Wittschell.

Ameryka Południowa. Prof. Dr. Franciszek Kühn z Paryżu prowadził w I kwartale 1926 r. w uzupełnieniu swej podróży z r. 1924, skierowanej wtedy w obszar Atuelu, dalsze badania w pd. Mendocinie w Kordyljerach.

W styczniu b. r. powrócili do Europy po rocznych badaniach w Chile Dr. Mortensen H. z Getyngi i Dr. Berninger O. z Erlangen. Mortensen prowadził studia morfologiczne i geograficzno-gospodarcze, Berninger zajmował się geografją roślin. Obaj uczeni zwiedzili w kilkunastu profilach w różnych szerokościach geogr. kraj (za wyjątkiem Patagonji).

Wyniki podróży są wcale interesujące. Okazuje się, że morfologiczna struktura Chile jest warunkowana przede wszystkim klimatycznie. Geologia gra podrzędną rolę. We wszystkich obszarach Chile w analogicznych warunkach klimatycznych rozwijają się podobne formy, które wyraźnie różnią się od form, powstałych w innych dziedzinach klimatycznych. Dlatego na podstawie form kopalnych można z powodzeniem wnioskować o warunkach paleoklimatologicznych, przyczem wnioski te doznają poparcia w dowodach natury fitogeograficznej.

Zlodnienie Andów chilijskich było naogół nieznaczne, dzięki temu właśnie można jego intensywność w kierunku południkowym doskonale śledzić. Mortensen poświęcił szczególnie baczną uwagę zjawiskom zlodnienia na przedmurzu na południu Chile, wiążąc je z obserwacjami teras, pradolin i z wahnieniami poziomu morza.

Obserwacje fito-geogr. Berningera pozwolą na dokładne opracowanie kartograficzne rozmieszczenia wegetacji. W lasach południowego Chile zajął się Berninger przede wszystkim analizą i genezą powierzchni nie zalesionych, wychodząc z założeń jużto fitogeogr., jużto antropogeograficznych.

Boliwja. Astrofizykalne laboratorium w Poczdamie wysłało na okres 1—1½ roku ekspedycję astronomiczną do La Paz pod kierownictwem prof. dra Kohlschüttera Arnolda, która ma uruchomić w La Paz stację astronomiczną.

Brazylja. Dr. W. M. Mc. Govern zakończył w styczniu br. ośmiomiesięczną podróż przez dziewicze lasy górnego dorzecza Amazonki. Według dotychczasowych relacyj stwierdzono istnienie nowych sześciu szczepów indyjskich. Niezależnie od tego udało się Governowi wspólnie z dyrektorem peruwjańskiego muzeum archeologicznego odkryć ruiny dwóch miast indyjskich, których początki i istnienie odnieść należy do roku 1000, wzgl. 500 przed narodzeniem Chrystusa. Odkrycia tego dokonano na półwyspie Paracas w odległości 40 km od portu Pisco.

Kolumbja. W drugiej połowie 1925 r. odbyli dr. W. Georgii i dr. Seilkopf z ramienia niemieckiego urzędu morskiego (Detsche Seewarte) lot w celach naukowych do Wenezueli i Kolumbji. Badaniem objęto stosunki atmosferyczne w okolicach tropikalnych i nad Atlantykiem, nawiązując do wyników Niemiecko-Kolumbjijskiego Towarzystwa Lotniczego, które organizuje obecnie linię komunikacyjną Baranquilla-Bogota. Prace podjęte przez wzmiankowane Towarzystwo mają w dużej mierze charakter naukowy (zdjęcia lotnicze dla celów kartografji, n. p. ujście św. Magdaleny). Wyżej wzmiankowani badacze odbyli też 10-dniową ekspedycję do Sierra Nevada de Santa Marta, w czasie której ostatecznie upewnili się w mniemaniu, że stosunki atmosferyczne w Kolumbji i Wenezueli nie przedstawiają się tak groźnie, jak ogólnie przypuszczano.

V. Recenzje (*Compte-rendus*).

S. Matkowski: Rozmieszczenie i warunki występowania bazaltów w dorzeczu Horynia. Sur la répartition et le mode de gi-

sement des basaltes dans le bassin de Horyń (Rép. Pol.). (Spraw. P. Inst. Geol. t. III. zes. 3—4. Warszawa 1926).

Autor zestawił dotychczas znane występowania bazaltu w dorzeczu Horynia, opisał je szczegółowo i uzupełnił nowymi spostrzeżeniami. Stwierdza, że bazalty występują tu wzdłuż linii skierowanej z NNW na SSE i że młodsze są od przykrywającej je kredy. Na południu, po prawym brzegu Horynia (Berestowiec, Podłużne) mają te bazalty charakter lakkolitów — zakrzepły one tu w głębi — natomiast na północy obszaru (Mutwica, Dołhe Pole) mają strukturę gąbczastą, wskazującą na zastygnięcie na powierzchni lub blisko niej. Pierwsze leżą w wyższym hipsometrycznym poziomie niż drugie, ponieważ zaś, jak z genezy ich wynika, w chwili ich tworzenia się musiało być odwrotnie, autor wnosi o późniejszym ruchu, który obszar ten pochylił ku północy. *J. Sm.*

S. Pawłowski: Przemarsz piasków przez wschodnią część pustyni Libijskiej. Passage des sables par le désert Lybique orientale. (Przeł. Geogr. T. V. Warszawy 1926).

Ciąg piasków przez pustynię Libijską, odbywający się szeregiem równoległych pasów o ogólnym kierunku południkowym, stanowi zagadnienie niedostatecznie dotychczas wyjaśnione. Autor opisuje na podstawie autopsji część piaszczystego pasa Abu Muhariq, przebijającą przez oazę Kharga, omawia szczegółowo obserwowane formy wydm i ich wędrówkę, wywołaną przeważającemi tu wiatrami północnemi i zastanawia się nad pochodzeniem piasków, konstatując, że źródłem ich mogą być utwory geol. różnowiekowe i że wiatr czerpie materiał zarówno z powierzchni płaszczyn pustynnych, jak z wnętrza depresji i wadisów. Podnosząc skomplikowany charakter zróżnicowania wędrówki piasków na izolowane pasy i uważając dotychczasowe próby tłumaczenia tego zjawiska za niewystarczające, stara się autor wykazać, że nietyle w naturze wiatru, jak w warunkach jego działania (lokalizacja, źródła piasku, właściwości terenu wędrówki etc.), leży przyczyna powstawania wycmówionych pasów. W pracy znajdujemy prócz rozstrząsań teoretycznych szereg interesujących spostrzeżeń nad morfologią wydm libijskich. *J. Sm.*

J. Premik: Sprawozd. z badań geol. wykonanych w r. 1925 na obszarze Praszki, Rudnik, Komorniki i Działoszyna. Compte-rendus des recherches géol. exécutées en 1925 dans les environs de Praszka, Rudnik, Komorniki et Działoszyn. (Posiedz. Nauk. P. Inst. Geol. Nr. 13. Warszawa 1925).

Poza szczegółowym opisem występowania w okolicach Wielunia średnio-jurajskich rud żelaznych — przychem skonstatowane zostały nieznanne tu płyty warstw kellowejskich — znajdujemy tu wyznaczenie dokładne przebiegu najdalszej moreny czołowej młodszego zlodowacenia (L_4) na linii: Kamińsk, Sulmierzyce, Biała Szlachecka, Działoszyn, Kluski, Grabowa, Rudniki, Wygiedów. Front lodowca i jego ruch pozostawał w zależności od morfologii obszaru, czego m. i. dowodzi długa wypustka, jaką wysuwał on ku zachodowi w okolicy na pn. wsch. od Wielunia, wyzysku-

jąc istniejące tam obniżenie terenu. Na prawym brzegu Warty zwraca uwagę znaczna (do 10 m) miąższość piasków, podścielających morenę denną i czołową.

J. Sm.

Beiträge zur Geographie der Almen in Österreich herausgegeben von Robert Sieger. Graz 1925. Profesor R. Sieger w Grazu, zajmujący się od dwudziestu lat problemami życia pasterskiego w górach, zorganizował w ostatnich czasach badania nad pasterstwem Alp Austrjackich. Szereg jego uczniów opracowuje monografie poszczególnych części Alp, poczem ma nastąpić ogólna synteza.

Jako początek tej pracy wyszło kilka monografii, objętych wspólnym tytułem „Przyczynki do geografii hal w Austrii“. Wstępna jest rozprawa organizatora badań Siegera, będąca niejako metodyką badań nad pasterstwem górskim, poczem następują rozprawki jego uczniów. Jurinka i Spreitzer omawiają udział ludności Niemieckiego Tyrolu i Karyntji w życiu pasterskim na podstawie katastru hal z roku 1873. Tenże H. Spreitzer omawia geografję hal w obszarze Murun, w zachodniej Styrii i w dolinie górnego Möllu, K. Kröpfel omawia życie pasterskie w obszarze „Koralpen“ SW od Grazu, a F. Weinhardt porównuje statystykę bydła w roku 1759 i 1923 w obszarze Wölz w Niżnych Turniach. Prace Spreitzera i Kröpfela obejmują całokształt zagadnień życia pasterskiego, przy czem główny nacisk położono na granice osadnictwa halnego i ich przesuwanie, inne omawiają tylko pewne problemy. Prace są opatrzone licznymi mapami, diagramami i tabelami statystycznymi, brak natomiast ilustracyj.

W. K.

Dr. Marian Sidaritsch. Geographie des bäuerlichen Siedlungswesens im ehemaligen Herzogtum Steiermark. Veröffentlichungen aus dem Geograph. Institut der Universität Graz. Graz 1925, 83 str. 5 ryc. i 2 mapy.

Po przedstawieniu planu i celu pracy autor analizuje wpływ czynników fizjograficznych na osadnictwo, które bada historycznie, klasyfikując je ze względu na stosunki wielkościowe, oraz panujące typy układów katastralnych, przyczem posługuje się epokowym dorobkiem Meitzena.

Część 4-ta pracy poświęcona jest osadnictwu i jego typom. Badacz przechodzi kolejno poszczególne formy osad, przedstawia ich zasięgi, studjuje związki, zachodzące między typami układu katastralnego a typami osadnictwa. Dalej spotykamy się z rozbiorem typograficznego położenia domostw i z analizą ich budowy. Wyniki pracy złożone są w dwóch pięknych mapkach (1:750.000) (Karte der Verteilung der Haustypen im ehemaligen Herzogthum Steiermark nach dem Stande von 1821—1825, i Karte der Verteilung der Siedlungstypen im ehemaligen Herzogthum Steiermark auf Grund der Landesaufnahme von 1821—1825 entworfen 1924. Na podstawie badań historycznych i geograficznych dochodzi autor do wniosku, że w Styrii dzisiaj jeszcze widoczne są trzy nawarstwienia osadnicze:

1. Najstarszym jest typ osadnictwa jednodworczego z czasów słowiańskich i z następującego okresu zalewu germańskiego

VII—IX wiek), który dał początek wsiom gromadnym, bezładnie ugrupowanym.

2. Młodsze jest osadnictwo dolinne, rzadko tylko na góry się wspinające. Charakteryzuje się ono wsią o typie łańcuchowym i nie jest związane z żadną narodowością (IX—XI w.).

3. Najmłodsze jest osadnictwo na porzeczach o regularnym planie katastralnym, które odnieść należy do okresu XI w. a przede wszystkim i głównie XII w.

Praca nader ciekawa, interesująca ze względu zarówno na metody, jak i sposób wnioskowania. W. O.

D. Szymkiewicz — W. Siemaszko. Quelques mesures de la radiation dans la forêt (Acta Soc. Botan. Poloniae, Vol. IV. Num. suppl., Warszawa 1926).

Przy pomocy nowego aktynometru pomysłu prof. Szymkiewicza próbowali autorzy określić wpływ lasu na wielkość promieniowania. Pomiary wykonano w lasach majątku Babule w pow. mieleckim i zależnie od jakości szaty leśnej otrzymano w cieniu lasu zmniejszenie radjacji od 1:8.3 do 1:24.2. Wyniki te pozostają co do rzędu otrzymanych wartości w zgodzie z obserwacjami Andersa Angströma, dokonanymi przy pomocy pyranometru.

VI. Literatura (*Littérature*).

Polska. — Metodyka szkolna. (Pologne. — Methodologie de l'enseignement).

Tarłowski A., Przyczynek do metody nauczania „Polski Współczesnej“ w 7 klasie szkoły powszechnej, z całorocznym rozkładem materiału naukowego (Supplement à la méthode de l'enseignement de la „Pologne contemporaine“ dans la VII classe de l'école primaire avec la disposition de la matière de l'étude de toute l'année), Czasop. geogr. (Revue consacrée à l'enseignement de la géogr.) 1926, z. 1, str. 17—36.

Woźnowski M., W sprawie atlasów konturowych (L'atlas et cartes muettes), Czasop. geogr. (Revue consacrée à l'enseignement de la géogr.) 1925, t. III, str. 216—218.

Woźnowski M., Metodyka geografji na kursie wakacyjnym dla nauczycieli szkół średnich w Wąchocku, ibd. 1926 z. 1, str. 62—64.

Zawadzki Zygmunt, System planetarny (Lekcja w oddziale piątym), Przyjaciół Szkoły 1926, Nr. 12, str. 299—306.

Zielonka Stefan, Jak przez nauczanie geografji kształci się spostrzegawczość, fantazja, pamięć, uczucie estetyczne, religijne i miłość Ojczyzny, ibd. 1926, Nr. 11, str. 293—295.

Polska. — Różne. (Pologne. — Divers).

Antoniewicz Włodzimierz, Z dziedziny organizacji nauki, U podstaw archeologii przedhistorycznej w Polsce, Warszawa, Trzaska-Ewert-Michalski 1926, 8°, VIII + 136 str.

Arnold Stanisław, Podziały polityczno-administracyjne w Polsce

średniowiecznej w XII i XIII w., Pamiętnik IV powsz. Zjazdu hist. polsk. w Poznaniu 6—8 grudnia 1925, cz. I, Referaty, Lwów 1925.

Badania geograficzne nad Polską północno-zachodnią, Etudes géographiques sur la Pologne du Nord-Ouest, Wydawnictwo Instytutu Geograficznego Uniwersytetu Poznańskiego pod kierunkiem profesora geografji Stanisława Pawłowskiego, Travaux de l'Institut Géographique d'Université à Poznań publiés sous la direction de Stanisław Pawłowski, professeur de géogr., Poznań 1926, wydane z zasiłku Ministerstwa W. R. i O. P., zeszyt I.

Barański W., Międzynar. Kongres Leśny w Rzymie i udział w nim Polski, Przemysł i Handel 1926, Nr. 23, str. 721.

Bes., Podróż na księżyc, Naokoło Świata 1924, Nr. 5, str. 83 do 88, 3 ilustr.

Bohdanowicz Karol, Czterdzieści lat Zakładu Geologicznego w Uniwersytecie Jagiellońskim a geologia ekonomiczna, Quarante ans de l'Institut Géologique à l'Université de Jagiellon à Cracovie et la géologie économique, Rocznik Polsk. Tow. Geolog. Annales de la Société Géologique de la Pologne à Cracovie, 1925, III, str. 61—82.

Calendarium Rocznika Astronomicznego Obserwatorium Krakowskiego na rok 1926 (wydał prof. T. Banachiewicz), Kraków, Druk. U. J. 1926, 8°, 32 + 1 str.

Chybiński Adolf, W sprawie organizacji muzycznego regionalizmu, Ziemia 1926, Nr. 4, str. 55—56.

Czekanowski J., Kierunek historyczny w naukach antropologicznych, Pamiętnik IV Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Poznaniu 6—8 grudnia 1925, cz. I, Referaty Lwów 1925.

Danyś-Fleszarowa R., Polskie Towarzystwo Krajoznawcze a praca naukowa, Ziemia 1926, Nr. 7, str. 108—109.

Erdman Edmund, Zasady powszechnej ideografiki (Prinzipien der allgemeinen analytischen Ideographie), Prace Komisji językowej Polskiej Akademji Umiejętności, Kraków 1926, 8°, 46 str., 13 tabl.

Friedberg W., Działalność Zakładu Geologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego na polu paleontologii, Rocznik Polskiego Tow. Geolog. 1925, III, str. 83—87.

J. St., Podróż dokoła świata w dwa dni, Naokoło Świata 1924, Nr. 4, str. 101—122, 13 ilustr.

Janowski Aleksander, Arabom o Polsce, Ziemia 1926, Nr. 2, str. 27—29.

Krajewski St., XIV Międzynarodowy Zjazd Geologiczny w Madrycie, Przyroda i Technika 1926, z. 3, str. 139—140.

Królikowski St., Rozwój Międzynarodowego Instytutu Rolnictwa i jego ostatnie prace, Przemysł i Handel 1926, Nr. 23, str. 718—719.

Krzyszkowski Waclaw, Wojskowy Instytut Geograficzny, Przegl. Mierniczy 1925, Nr. 2, str. 6—7.

Kutrzeba Stanisław, Stanowisko prawne Gdańska, Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny 1926, Kwartał II, str. CVII—CXXI.

Lencewicz St., Międzynarodowy Kongres Geogr. w Kairze (Congrès International de géographie au Caire), Przegl. Geogr. Revue polon. de Géogr., 1925, V, str. 127—143.

Lit. L., Podróż Zeppelina do Ameryki, Naokoło Świata 1924, Nr. 8, str. 191—202, 9 ilustr.

Malthus T. R., Prawo ludności, wydał, objaśnił i poprzecił przedmową Adam Krzyżanowski, przetłumaczył K. Stein, Warszawa 1925, Gebethner i Wolff, 183 str.

Orłowicz Mieczysław, Organizacja państwowej opieki nad turystyką w Polsce, Ziemia 1926, Nr. 8, str. 122—124.

P., Kormorany na usługach rybaków, Przyroda i Technika 1926, z. 5, str. 232—233.

Park Robert i Burgess Ernest W., Wprowadzenie do nauki socjologii, Przekład z angielskiego pod redakcją prof. dra F. Znanieckiego, Poznań 1926, Fischer i Majewski, t. I, str. 526.

Pol Wincenty, Pieśń o ziemi naszej, Warszawa 1926, Biblioteka Polska.

Szajnocha Władysław, Czterdziestolecie gabinetu geologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego (1886—1925), Das geologische Universitäts-Institut in Krakau in den vierzig Jahren seines Bestandes, Kraków, Orbis 1926, Odbitka z III rocznika Polsk. Tow. Geolog. w Krakowie za rok 1925.

Zaborski B., Zjazd geografów i etnografów słowiańskich, (Congrès des géographes et ethnographes slaves), Przegl. Geogr. Revue polon. de géogr. 1925, V, str. 119—126.

Zborowski Juliusz, Muzeum Tatrzańskie i Ochrona Przyrody Tatr, „Ochrona Przyrody“, Kraków 1925, z. 5, Odbitka 4°, 13 str.

Zubrzycki Sas Jan, Zabytki architektury w Krzemieńcu, Wiśniowcu i Poczajowie, Ziemia 1926, Nr. 7, str. 98—101.

Polska literatura o krajach obcych. — (*Littérature polonaise des pays étrangers*).

A. A., Wysychanie Afryki Południowej, Przyroda i Technika 1926, z. I, str. 29—31.

Amundsen Roald, Lot do Bieguna (Biała śmierć), Warszawa, „Bibl. Groszowa“ 1926, 8°, 151 str.

Amundsen Roald, Mój lot do bieguna, Naokoło Świata 1926, Nr. 22, str. 41—56, 9 ilustr.

Antoniewicz Włodzimierz, W dolinie grobów królewskich w Tebach, Naokoło Świata 1926, Nr. 22, str. 105—124, 10 ilustr.

A. R., Rosyjski handel zagraniczny i rola w nim Niemiec i Polski, Przemysł i Handel 1926, z. 11, str. 339—342.

Arctowski H. i Stättner H., O wahaniach temperatury w Dekanie w latach 1910—1919 (Sur les variations de la température observées dans le Decan pendant les années 1910 à 1919), Kosmos 1925, z. IV, str. 1038—1103.

Augustynowicz Adam, Santa Barbara po trzęsieniu ziemi, Naokoło Świata 1925, N. 18, str. 93—114, 10 ilustr.

Bełżecki St., Olbrzymy i karty roślinne, ibd. 1925, Nr. 16, str. 65—84, 13 ilustr.

De Bondy Władysław, *Kultura Finlandji dziś i dawniej*, ibd. 1926, Nr. 24, str. 41—56, 8 ilustr.

B-r. J., *Król serów (Produkcja serów w Roquefort)*, ibd. 1926, Nr. 22, str. 95—104, 6 ilustr.

Czarnecki J., *Jaskinie morawskie*, ibd. 1925, Nr. 15, str. 45—54, 7 ilustr.

Czechosłowacja (Ogólny stan finansowy i gospodarczy w maju 1926), *Przemysł i Handel* 1926, Nr. 21, str. 671—674.

Czeżowski Adam, *Irak, Naokoło Świata* 1925, Nr. 10, str. 51—72, 22 ilustr.

Czeżowski A., *Śladami ekspedycji himalajskiej*, ibd. 1925, Nr. 16, str. 157—190.

Del., *Alaska, Kraj przyszłości*, ibd. 1926, Nr. 24, str. 115—120, 6 ilustr.

Duński handel zagraniczny produktami naftowymi w r. 1925, *Przemysł i Handel* 1926, Nr. 23, str. 722.

Dürr Jan, *Przyczynki do historii polskiej działalności alpinistycznej*, I. Jeszcze o drugiej wyprawie polskiej na Mont Blanc, II. Wyprawa polska na Ararat, *Taternik, Zakopane* 1925, z. 1—2, str. 15—17.

Dybowski B., *Spis synoptyczny i krótkie omówienie rodzajów i gatunków kielży Bajkału*, *Spraw. z czynności i pos. P. A. U.* 1926, Nr. 1, str. 10.

Dvorak Rudolf, *Lasy Rzeczypospolitej Czechosłowackiej, Las Polski* 1926, Nr. 6, str. 306.

Działalność rumuńskich rafinerij naftowych w I kwartale br., *Przemysł i Handel* 1926, Nr. 27, str. 833—834.

Filipowicz Józef, *Stan lotnictwa w Rosji Sowieckiej*, *Lotnik* 1926, II, Nr. 17, str. 271—274.

Frankowski A., *Hiszpanka (studjum etnogr.)*, *Naokoło Świata* 1925, Nr. 16, str. 85—112, 10 ilustr, 1 karton.

Gadomski A., *San Marino (République San Marino)*, *Czasop. geogr. Revue consacrée à l'enseignement de la géogr.* 1925, t. III, str. 268—273.

Gadomski A., *Z morfologii wybrzeży morskich Włoch (La morphologie des côtes de la mer en Italie)*, ibd. 1926, z. 2, str. 84—93.

Gad., *Największa luneta połudn. półkuli*, *Przyroda i Technika* 1926, z. 5, str. 230—231.

Glińska Zofja, *W krainie czarnych djamentów*, *Naokoło Świata* 1926, Nr. 22, str. 69—88, 12 ilustr.

Godlewski Leon, *Rynek perski a Polska*, *Przemysł i Handel* 1926, z. 18, str. 578—583.

Goetel Walery, *Parki narodowe w Ameryce i w Polsce*, *Naokoło Świata* 1925, Nr. 11, str. 5—52, 2 kart. i 20 ilustr.

Grąbczewski Bronisław, *Wspomnienia myśliwskie*, *Kraków-Warszawa*, Gebethner i Wolff 1926.

Grąbczewski Bron., *W głębi chanatu bucharskiego*, *Naokoło Świata* 1925, Nr. 12, str. 69—100, 14 ilustr.

Grodzicki L., *O wahaniach temperatury w Egipcie w latach*

1910—1919 (Sur les variations de la température, observées en Egypte pendant les années 1910 à 1919), Kosmos 1925, z. IV, str. 1128—1162.

Grzeszkowiak R., Niemiecka polityka komunikacyjna, Przemysł i Handel 1926, z. 12, str. 365—367.

Gumplowicz Władysław, Rozwój gospodarstwa światowego, Wiedza i Życie 1926, lipiec, str. 30—43.

Gumplowicz Władysław, Anglja i Anglicy, ibd. 1926, czerwiec str. 1—18.

Gużkowska Z., Mój lot przez Alpy, Naokoło Świata 1925, Nr. 16, str. 53—64, 6 ilustr.

Handel zagraniczny Niemiec produktami naftowymi w 1925 r., Przemysł i Handel 1926, Nr. 19, str. 610—612.

Hone Joseph, Współczesna Irlandja, Naokoło Świata 1925, Nr. 14, str. 43—70, 1 kart., 12 ilustr.

I. Cz., Praojczyzna narodów azjatyckich, Przyroda i Technika 1926, z. I, str. 27—28.

J. B., W ogrodzie węzów (Serpentarium Butatańskie), Naokoło Świata 1926, Nr. 22, str. 125—132, 5 ilustr.

Jacyk R., O wahaniach temperatury w Rosji w latach 1910—1919 (Sur les variations de la température observées en Russie pendant les années 1910—1919), Kosmos 1925, z. IV, str. 1104—1127.

Janiszowski T., Handel międzynarodowy w r. 1925, Przemysł i Handel 1926, Nr. 25, str. 775—778.

J. St., Wyprawa na Everest, Naokoło Świata 1924, Nr. 5, str. 23—32, 6 ilustr.

K., Podatek gruntowy w Chinach, Przegl. Mierniczy 1925, Nr. 12, str. 10—12.

Kacprowski Z., W dawnej stolicy padyszachów, Naokoło Świata 1926, Nr. 21, str. 97—116, 8 ilustr.

Kacprowski Z., Gigantyczne budowle starożytnych, ibd. 1925, Nr. 14, str. 160—179, 10 ilustr., 1 kart.

Kacprowski Z., Kanał Panamski, ibd. 1925, Nr. 11, str. 165—180, 8 ilustr.

Kacprowski Z., W Nowym Świecie, ibd. 1925, Nr. 10, str. 131—150, 10 ilustr.

Kleniewski Kazimierz, Nad Rio de Plata, ibd. 1925, Nr. 13, str. 119—150, 12 ilustr. i 2 kart.

Konopacki L., Święta ludowe w Indjach, Naokoło Świata 1925, Nr. 14, str. 110—120, 7 ilustr.

Kosmowska I. W., Z odradzającej się Turcji, Wiedza i Życie 1926, Nr. 2, str. 50—59.

Kosmowska W. I., Kartki z podróży po Rumunji, ibd. 1926, Nr. 26, str. 112—126, 9 ilustr.

Koss Ignacy, Oomoto (Nowy ruch religijny w Japonji), ibd. 1926, Nr. 24, str. 71—80, 5 ilustr.

Kostyrko J., Lasy w Królestwie S. H. S. (Jugosławja), Las Polski 1926, Nr. 6, str. 302—306.

Kowalewski Jan, Fuji-no-Yama, Naokoło Świata 1925, Nr. 18, str. 123—140, 8 ilustr., 1 kart.

Kozłowska A., Rolnictwo w Egipcie (L'agriculture dans l'Égypte), *Czasop. Geogr., Revue consacrée à l'enseignement de la géogr.* 1925, t. III, str. 254—267.

K. S., Z nowszych badań nad pustynią Libijską, *Przyroda i Technika* 1926, z. 3, str. 125—126.

Kuryło Edward, Teatr, taniec i muzyka na wschodzie (Japonja), *Naokoło Świata* 1924, Nr. 7, str. 145—166, 8 ilustr.

K. Wł., Zdolność wytwórcza hut kuli ziemskiej, *Przemysł i Handel* 1926, z. 15, str. 469—470.

Lachowicz Duval Julja, Marokko — kraj słońca, *Naokoło Świata* 1925, Nr. 17, str. 83—104, 11 ilustr.

Leśnictwo Fińskie: Lakari, Przegląd stosunków leśno-gospodarczych Finlandji, str. 106—107, Ilvessalo, Klasyfikacja gleb leśnych w Finlandji, str. 118—122, Koskenmaa, Transport drewna, str. 149—155, Wrede, Fiński przemysł drzewny, str. 155—163, Toijala, Prywatne gospodarstwo leśne, str. 163—166, *Las Polski* 1926, Nr. 3, Numer specjalny, poświęcony leśnictwu Fińskiemu.

Litwa (kraj i ludzie), Monograficzny zeszyt „Orlego Lotu“, *Orli Lot* 1926, z. 6.

Lot Amundsena do bieguna północnego, Urządzenia radio-techniczne na statku powietrz. „Norge I“, przełożył z angielskiego inż. J. Plebański, *Lotnik* 1926, II, Nr. 20, str. 338—341

Lotnictwo w Finlandji, *ibid.* 1926, II, Nr. 11, str. 291—293.

Lotnictwo francuskie i jego linje zagraniczne, *ibid.* 1926, Nr. 2, str. 20.

Łaguna Wł., Stan przemysłu naftowego w Rumunji w r. 1925, *Przemysł i Handel* 1926, Nr. 17, str. 539—542.

Ł. W., Handel zagraniczny produktami naftowymi w Czechosłowacji w r. 1925, *ibid.* 1926, Nr. 20, str. 642—643.

Ł. W., Przemysł naftowy Stanów Zjednoczonych A. P. w I-szym kwartale r. b., *ibid.* 1926, Nr. 24, str. 747—748.

Ł. W., Angielski handel zagraniczny produktami naftowymi w r. 1925, *ibid.* 1926, Nr. 21, str. 674.

Malinowski B., Forschungen in einer mütterrechtlichen Gemeinschaft auf den Trobriand-Inseln, östlich von Neu-Guinea, *Zeitschrift für Völkerpsycho- u. Soziologie* 1925, zesz. 5, str. 45—53, str. 278—284.

Maliszewski E., W tajemniczych głębiach Azji, *Przegl. Bibliogr.* 1926, Nr. 1, str. 1—3.

Małachowski-Łempicki Stan., Panteon Lamajski, *Wiedza i Życie* 1926, lipiec, str. 22—30.

Migasiński E. L., Algier współczesny, *Naokoło Świata* 1924, Nr. 6, str. 113—140, 12 ilustr.

Morawy i Śląsk w roku 1925, Sprawozdanie gospodarcze konsulatu w Morawskiej Ostrawie z r. 1925, *Sprawozdania Gospodarcze placówek zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej* 1926, Nr. 1, Warszawa M. S. Z., str. 26.

Morozewicz Józef, Komandory, Studium geograficzno-przyrodnicze, 2 mapy geolog., 36 tabl. fototyp., 8 rys., *The Commander Islands (geography and natural history)*, with 2 geological

maps, 36 plates and 8 figures in text, Warszawa, Kasa im. Miąnowskiego 1925, 8°, XIV + 230 str., 40 tabl., 2 mapy.

Moszyńska Anna, Ziemia obiecana, Naokoło Świata 1925, Nr. 11, str. 85—130, 24 ilustr.

Moszyński Józef, Maghrib-el-aksa (Marokko), Naokoło Świata 1926, Nr. 21, str. 41—58, 9 ilustr.

Nikodem Paweł, Wzdłuż wybrzeży Brazylii (Rio-Santos-Paranagua), ibd. 1926, Nr. 25, str. 121—138, 9 ilustr.

Nowak H., Niefcy (ogólny przegląd stanu finansowego i gospodarczego za styczeń-marzec 1926 r.), Przemysł i Handel 1926, z. 15, str. 465—469.

Noakowski Stanisław, Architektura Chaldei i Assyrii, Wiedza i Życie 1926, Nr. 2, str. 24—32.

Noakowski Stanisław, Architektura grecka, Wiedza i Życie 1926, czerwiec, str. 55—66.

Nowakowski St., Gospodarka światowa, Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny 1926, Kwartał II, str. 463—471, kwartał I, str. 271—278, kwartał III, str. 755—760.

Ordon G. N., Przez północną Francję, Naokoło Świata 1925, Nr. 17, str. 193—214, 8 ilustr.

Piwowar A., Z wyprawy na Nową Ziemię, Les découvertes à la Nouvelle Zemble, Przegl. Geogr., Revue polon. de Géogr. 1925, V, str. 114—117.

Piotrowski Gerard ks., Wikarjat Syberyjski w r. 1925, Misje Katolickie 1926, z. 520, str. 196—198.

Plater Broel Ludwika, W kraju Ibsena i Hamsuna, Naokoło Świata 1925, Nr. 13, str. 31—44, 6 ilustr.

Produkcja ryb w Czechosłowacji, Przemysł i Handel 1926, Nr. 19, str. 612—613.

Przemysł naftowy w Rosji Sowieckiej w I półroczu r. gospod. 1925/26, ibd. 1926, Nr. 26, str. 807.

R. A., Niemiecki bilans handlowy w I kwartale 1925 r. ibd. 1926, Nr. 29, str. 640.

Rafalski Julian, Lasy i leśnictwo w Stanach Zjednoczonych, cz. II, Las Polski 1926, Nr. 1, str. 1—13, Nr. 2, str. 54—72, Nr. 4, str. 179—193, Nr. 5, str. 213—236, Nr. 6, str. 279—296, Nr. 7, str. 333—354.

Richter Bogdan, Druki i biblioteki w Chinach, Przegl. Bibliogr. 1926, Nr. 3, str. 33—36, Książki i bibliografja chińska, ibd. 1926, Nr. 11, str. 161—164.

Rolicz A., Szang-haj, Naokoło Świata 1926, Nr. 25, str. 41—56, 7 ilustr.

Rolnictwo w Austrii, Przemysł i Handel 1926, z. 29, str. 875 do 876.

Rosiński Bolesław, Wyspa Kreta przedhistoryczna i współczesna pod względem antropologicznym, Pamiętnik IV-go Powsz. Zjazdu hist. polsk. w Poznaniu 6—8-go grudnia 1925, cz. I, Referaty, Lwów 1925.

Rosja (ogólny przegląd stanu finansowego i gospodarczego), Przemysł i Handel 1926, z. 13, str. 400—403.

Rutkowski Feliks, Popieranie żeglugi morskiej za granicą, ibd. 1926, Nr. 26, str. 804—806.

Rozwadowski Jan, O nazwie Wendów, Zum Wendennamen, Bulletin internat. de l'Acad. Polonaise d. Sciences et d. Lettres 1925, Kraków 1926, I, str. 134—136.

Rozwadowski Konstanty, Danja w roku 1924, Raporty gospodarcze placówek zagranicznych Nr. 7, Warszawa Min. Spraw Zagran. 1926, str. 34.

Rozwadowski Jan, O starożytnej nazwie Donu Tanaïs, Sur le nom „Tanaïs“, donné au Don dans l'antiquité, Bull. Internat. de l'Acad. Polonaise d. Sc. et d. Lettres 1923, Classe d'histoire et de philosophie, Cracovie 1926, p. 61—62.

Rz., Między dalekim a bliskim Wschodem, Naokoło Świata 1924, Nr. 5, str. 89 - 112, 13 ilustr.

Schörr Mojżesz, Palestyna starożytna w świetle źródeł, Kraków, Krak. Spółka Wydawnicza 1926, 8°, 32 str.

Schreiber Ignacy, Japonologia polska (szkic bibliograficzny), Przegl. Bibliogr. 1926, Cz. I, Nr. 13, str. 193—197, cz. II, Nr. 14, str. 209—213.

Szczepański Włod., Najstarsze osady jerozolimskie w świetle ostatnich wykopalisk, Pamiętnik IV Pow. Zjazdu Hist. Pol. w Poznaniu 1925 (6—8 grudnia), cz. I, Referaty Lwów 1925.

Sieroszewski Wacław, Aleksandrja, Wiedza i Życie 1926, z. 1, str. 3—12.

Stein A., Wydobycie węgla kamiennego w głównych państwach węglowych w październiku 1925 r., Przemysł i Handel 1926, z. 10, str. 306—308.

Staniszewski Henryk i Przyrębski Zygmunt, Ilustrowany przewodnik dla wychodźców we Francji, Paryż, Gebethner i Wolff 1925, 8°, 175 str.

Stefańska J., Połów koralu na wyspach Bahama, Naokoło Świata 1925, Nr. 18, str. 157—176, 8 ilustr.

Stefańska Janina, W indyjskiej fermie (z cyklu podróży J. K. Strzeleckiego), ibd. 1925, Nr. 20, str. 89—108, 10 ilustr.

Stefańska Janina, W krainie gorących Canyon'ów, ibd. 1925, Nr. 15, str. 173—196, 7 ilustr., 1 kart.

Stołyhwo Kazimierz, Ludność Egiptu za czasów XVIII dynastji Faraonów w Tebach, Pamiętnik IV Pow. Zjazdu hist. pol. w Poznaniu 6—8 grudnia 1925, cz. I, Referaty Lwów 1925.

Studnicki Władysław, Rumunja (ogólny stan finansowy i gospodarczy), Przemysł i Handel 1926, Nr. 24, str. 745—747.

Strzelecki Jan Kaz., W lodowcach „Rainier Parku“, Naokoło Świata 1926, Nr. 22, str. 37—54, 8 ilustr.

Super Margaret, Na rozstajach Pacyfiku (Wyspy Hawajskie), ibd. 1925, Nr. 12, str. 133—156, 2 kart., 11 ilustr.

Światowa produkcja ropy w r. 1925, Przemysł i Handel 1926, Nr. 20, str. 641.

Świerż M., Na marginesie drugiej wyprawy polskiej na Mont Blanc, Tatarnik 1925, z. 1—2, str. 18—21.

Szaferowa Janina, Na Sopotach, Wiedza i Życie 1926, Nr. 2, str. 1—23.

Szapiro J., Port of London, Największy port świata, Naokoło Świata 1925, Nr. 14, str. 180—203, 13 ilustr.

T. J., Motocyklem przez Jawę, ibd. 1924, Nr. 4, str. 45—56, 9 ilustr.

T. J., Słabnąca potęga W. Brytanii w gospodarce światowej, Przemysł i Handel 1926, Nr. 21, str. 668—670.

Walentyłowicz M., Kairouan, Naokoło Świata 1925, Nr. 20, str. 149—162, 12 ilustr.

Warchałowski Kazimierz, Od oceanu Spokojnego do dorzecza Amazonki, ibd. 1926, Nr. 23, str. 101—120, 9 ilustr.

Węcowski R. i Osiecimski St., Finlandja, jej rolnictwo, hodowla i spółdzielczość, o. z „Tygodnika Rolniczego“, Wilno 1925, 8°, 48 str., 22 ryc.

Wielhorski Władysław, Litwa, Wiedza i Życie 1926 r., maj, str. 1—15.

Witkowski Stanisław, Rasowe pochodzenie Hiszpanów, Pamiętnik IV powsz. Zjazdu hist. polsk. w Poznaniu 6—8 grudnia 1925 r., cz. I, Referaty Lwów 1925.

W. Ł., Rozwój eksportu produktów naftowych rosyjskich, Przemysł i Handel 1926, z. 11, str. 344—345.

Wołkowski T., Pszenica na rynku światowym, Przemysł i Handel 1926, z. 5, str. 148—149.

Wright M. H., Połów wielkich drapieżców morskich, Naokoło Świata 1925, Nr. 16, str. 143—156, 6 ilustr.

Wu Wu, Pod skrzydłami Wschodzącego Słońca (Lotnictwo w Japonji), Lotnik 1926, II, Nr. 15, str. 238—244.

Zaruski Marjan, Przyczynek do wyjaśnienia tajemnicy śmierci André'go, Wiedza i Życie 1926, lipiec, str. 16—22.

Zawistowski W., Miasto róż i ruin (Visby), Naokoło Świata 1925, Nr. 17, str. 43—56, 6 ilustr.

Zawistowski W., Okrętem po elipsie (pd. Szwecja), ibd. 1925, Nr. 19, str. 153—168, 8 ilustr.

Z. L., O jedwabnictwie, ibd. 1925, Nr. 18, str. 177—188.

Zwierzycki J., Nowa Gwinea i jej mieszkańcy (La Nouvelle Guinée et ses habitants), Przegl. Geogr., Revue polon. de Géogr. 1925, V, str. 71—92.

Żelechowski Wł., Góry lodowe, Naokoło Świata 1925, Nr. 11, str. 147—156, 5 ilustr.

